

Examen VWO

Latijn (nieuwe stijl en oude stijl)

Vorbereidend
Wetenschappelijk
Onderwijs

20 | **02**

Tijdvak 1
Woensdag 29 mei
9.00 – 12.00 uur

Tekstboekje

Tekst 1

De bedrieger bedrogen

680 Illud erat tempus, quo te pastoria pellis
681 textit onusque fuit baculum silvestre sinistrae,
682 alterius dispar septenis fistula cannis;
683 dumque amor est curae, dum te tua fistula mulcet,
684 incustoditae Pylios memorantur in agros
685 processisse boves. Videt has Atlantide Maia
686 natus et arte sua silvis occultat abactas.
687 Senserat hoc furtum nemo nisi notus in illo
688 rure senex: Battum vicinia tota vocabant.
689 Divitis hic saltus herbosaque pascua Nelei
690 nobiliumque greges custos servabat equarum.
691 Hunc timuit blandaque manu seduxit et illi
692 "quisquis es, hospes, " ait "si forte armenta requiret
693 haec aliquis, vidisse nega, neu gratia facto
694 nulla rependatur, nitidam cape praemia vaccam",
695 et dedit. Accepta voces has reddidit: "hospes,
696 tutus eas! Lapis iste prius tua furta loquetur",
697 et lapidem ostendit. Simulat Iove natus abire,
698 mox redit et versa pariter cum voce figura
699 "rustice, vidisti siquas hoc limite" dixit
700 "ire boves, fer opem, furtoque silentia deme.
701 Iuncta suo pariter dabitur tibi femina tauro."
702 At senior, postquam est merces geminata, "sub illis
703 montibus" inquit "erunt", et erant sub montibus illis.
704 Risit Atlantiades et "me mihi, perfide, prodis?
705 Me mihi prodis?" ait periuraque pectora vertit
706 in durum silicem, qui nunc quoque dicitur Index,
707 inque nihil merito vetus est infamia saxo.

Ovidius, Metamorphosen II, 680–707

Tekst 2

De vertwijfeling van Medea

29 *Als ik geen hulp bied, voelt hij straks de stiere-adem blazen*
30 *en moet hij vechten tegen zelfgezaaid en uit de grond*
31 *ontstaan geweld, en rauwe prooi zijn voor een gulzig monster!*
32 *Indien ik dat zou toestaan, is mijn hart van steen of staal,*
33 *dat zeg ik eerlijk, of mijn moeder was een tijgerin.*
34 *Dan kan ik evengoed mijn ogen medeplichtig maken*
35 *en toezien hoe hij sterft! Waarom jaag ik niet zelf die stieren,*
36 *dat uit de grond gestampte leger of die waakse draak*
37 *tegen hem op? Goden bewaar me! Nee, ik moet niet smeken,*
38 *maar doen. Wat doen? Prodamne ego regna parentis*
39 *atque ope nescio quis servabitur advena nostra,*
40 *ut per me sospes sine me det lintea ventis*
41 *virque sit alterius, poenae Medea relinquer?*
42 *Si facere hoc aliamve potest praeponere nobis,*
43 *occidat ingratus! Sed non is vultus in illo,*
44 *non ea nobilitas animo est, ea gratia formae,*
45 *ut timeam fraudem meritique obliviam nostri.*

46 Et dabit ante fidem cogamque in foedera testes
47 esse deos. Quid tuta times? Accingere et omnem
48 pelle moram! Tibi se semper debebit Iason,
49 te face sollemni iunget sibi, perque Pelasgas
50 servatrix urbes matrum celebrabere turba.
51 Ergo ego germanam fratremque patremque deosque
52 et natale solum ventis ablata relinquam?

Ovidius, Metamorphosen VII, 29–52

Tekst 3

Het goud van Midas

85 Nec satis hoc Baccho est: ipsos quoque deserit agros
86 cumque choro meliore sui vineta Timoli
87 Pactolonque petit, quamvis non aureus illo
88 tempore nec caris erat invidiosus harenis.
89 Hunc adsueta cohors Satyri Bacchaeque frequentant,
90 at Silenus abest. Titubantem annisque meroque
91 ruricolae cepere Phryges vinctumque coronis
92 ad regem duxere Midan, cui Thracius Orpheus
93 orgia tradiderat cum Cecropio Eumolpo.
94 Quem simul agnovit socium comitemque sacrorum,
95 hospitis adventu festum genialiter egit
96 per bis quinque dies et iunctas ordine noctes.
97 Et iam stellarum sublime coegerat agmen
98 Lucifer undecimus, Lydos cum laetus in agros
99 rex venit et iuveni Silenum reddit alumno.
100 Huic deus optandi gratum, sed inutile fecit
101 muneris arbitrium gaudens altore recepto.
102 Ille male usurus donis ait: "effice, quidquid
103 corpore contigero, fulvum vertatur in aurum."
104 Adnuit optatis nocituraque munera solvit
105 Liber et indoluit, quod non meliora petisset.
106 Laetus abit gaudetque malo Berecynthius heros
107 pollicitique fidem tangendo singula temptat,
108 vixque sibi credens, non alta fronde virentem
109 ilice detraxit virgam: virga aurea facta est;
110 tollit humo saxum: saxum quoque palluit auro;
111 contigit et glaebam: contactu glaeba potenti
112 massa fit; arentes Cereris decerpsit aristas:
113 aurea messis erat; demptum tenet arbore pomum:
114 Hesperidas donasse putes; si postibus altis
115 admovit digitos, postes radiare videntur.
116 Ille etiam liquidis palmas ubi laverat undis,
117 unda fluens palmis Danaen eludere posset.
118 Vix spes ipse suas animo capit aurea fingens
119 omnia; gaudenti mensas posuere ministri
120 exstructas dapibus nec tostae frugis egentes.
121 Tum vero, sive ille sua Cerealia dextra
122 munera contigerat, Cerealia dona rigeabant;
123 sive dapes avido convellere dente parabat,
124 lammina fulva dapes admoto dente premebat;
125 miscuerat puris auctorem muneris undis:

126 fusile per rictus aurum fluitare videres.
127 Attonitus novitate mali divesque miserque
128 effugere optat opes et, quae modo voverat, odit.
129 Copia nulla famem relevat, sitis arida guttur
130 urit, et invisio meritus torquetur ab auro
131 ad caelumque manus et splendida bracchia tollens
132 "da veniam, Lenaeae pater! peccavimus" inquit,
133 "sed miserere, precor, speciosoque eripe damno."
134 Mite deum numen: Bacchus peccasse fatentem
135 restituit factique fide data munera solvit.
136 "Neve male optato maneat circumlitus auro,
137 vade" ait "ad magnis vicinum Sardibus amnem
138 perque iugum ripae labentibus obvius undis
139 carpe viam, donec venias ad fluminis ortus,
140 spumigeroque tuum fonti, qua plurimus exit,
141 subde caput corpusque simul, simul elue crimen."
142 Rex iussae succedit aquae: vis aurea tinxit
143 flumen et humano de corpore cessit in amnem.
144 Nunc quoque iam veteris percepto semine venae
145 arva rigent auro madidis pallentia glaebis.

Ovidius, Metamorphosen XI, 85–145

Tekst 4

In een moderne bewerking van het Midas-verhaal door de Engelse dichter Ted Hughes staat de volgende passage:

1 De Phrygische koning keerde terug door de tuin,
2 Popelend om zijn gave uit te proberen - maar ook bezorgd
3 Dat hij alles slechts gedroomd had
4 En nu hij wakker was de alchemie niet meer zou werken.
5 Hij brak een twijg van de laaghangende tak van een eik.
6 En onder zijn starende blik namen de bladeren meteen
7 Een diepgouden kleur aan, en zijn mond werd droog.
8 Hij voelde zijn hersenen merkwaardig trillen, als een spier.
9 Hij raapte een steen op en woog hem in de hand
10 Waar het in gewicht verdubbelde, toen nog eens verdubbelde
11 En plots felgeel werd.
12 Hij liet zijn hand langs een graspol strijken,
13 De sprietten bleven gebogen achter: zachte linten
14 Van bladgoud. Een rijpe korenaar
15 Was bros en droog en licht toen hij haar plukte
16 Maar een zware klomp goud, met een wirwar van aders
17 Toen hij haar tussen zijn handpalmen wreef. Dat
18 Was het moment waarop een kille gedachte
19 Hem iets in het oor leek te fluisteren.
20 Hij wilde de melkachtige korrels kauwen -
21 Maar geen ervan wilde loslaten uit het kaf
22 De aar was van goud - het koren oneetbaar,
23 Tot in de kern onbereikbaar verhard.
24 Hij fronste. Met de frons op zijn gezicht
25 Reikte hij naar een hangende appel. En plots
26 Met een haast onmerkbaar trek rond zijn mond,
27 Nam hij het gewicht niet meer zo blij in de hand.
28 Dit was een vrucht waarin hij niet wilde bijten,
29 Terwijl hij bedachtzaam de kleur ervan bekeek.

Afbeelding

Deze afbeelding is afkomstig uit een 16e-eeuwse editie van de *Ovide moralisé*.

Aantekeningen

- regel 331 **intrarant** = intraverant
iussae zoals hun bevolen was
Colchis de Colchische (= *Medea*)
limina *Onzijdig meervoud* slaapkamer
- regel 332 **torus** bed
- regel 336 **spes inanes agitare** ijdele hoop koesteren
- regel 337 **officium praestare** een dienst bewijzen
- regel 338 **sanies** bloed
coniecto ferro met een gerichte slag van het zwaard
- regel 340–341 **haud ulla** = nulla *Vul aan nata.*
- regel 340 **ictus** *Accusativus.*
- regel 342 **caecus** die ze zelf niet zien
aversae met afgewend gezicht
- regel 343 **cubitum** elleboog
artus *Accusativus.*
- regel 344 **semilacer** half in stukken gescheurd
torus bed
- regel 346 **gnatae** = natae
in fata parentis om jullie vader te doden
- regel 347 **Cecidere illis animique manusque.** Hun hart en handen raakten verlamd.
- regel 348 **Plura locuturo** En terwijl hij nog meer wilde zeggen
Colchis de Colchische (= *Medea*)
- regel 348–349 **auferre guttura** + *dativus* iemand de keel afsnijden
- regel 348 **cum verbis** met woorden en al
- regel 449 **laniatum** *Vul aan corpus.*
calidis in undis *Bedoeld wordt het hete water in de ketel waarin Medea het lijk van Pelias zal koken.*

Einde